

Seizoensblad van IVN afdeling Munstergeleen

HET STEENVULTJE

IVN Munstergeleen



Herfst 2013



Inhoud van dit nummer:

Nazomer/herfst 2013	1
Winterkas	2
Kennismaking met de Heemtuin	3
Vogelkijkwand	6
Tuinweetjes (1).....	7
Activiteiten in 4 ^e kwartaal 2013	8
Tuinweetjes (2).....	13
Kwartaal-agenda	14
Bibliotheekbijen	15
Trektellen.....	17
Insectenexcursie zondag 23 juni 2013 Schinveld.....	18
Eremietenwandeling op zondag 21 juli 2013	19
Wandeling door de Schwienswei op 18 augustus	20
Werkfit blijven.....	21
Kroedwösjwandeling	23
Regiowandeling 1 september	24
Zondagsdienst in de heemtuin.....	25
Salie (salvia officinalis).....	26
Herfstblaadjes bakken	28
Bestuur IVN Munstergeleen.....	29

Bladgroen verschijnt 4x per jaar op 1 januari, 15 maart, 1 juli en 1 oktober.

Inleveren kopij vóór 1 december, 15 februari, 15 mei en 1 september

Redactie: Ben Bongers, Toos van der
Vring, Hans Boogaard, Peter
Munten, Hans Schutte,
Hermie Stoelwinder,.

Contact-adres: b.j.j.m.bongers@home.nl

Het kopieerwerk is verzorgd door:

PSnel **Drukkerij**
Pasklaar
Voor Verantwoord
Drukwerk

Nazomer/herfst 2013

Het hoogtepunt van het Heemtuinseizoen is ongetwijfeld de bloemenweide in volle bloei. Dat is tevens het hoogtepunt van de zomer en eind juni was het alweer voorbij. Een maand later werd de weide gemaaid en het maaisel op een ruiters gezet om te drogen en zoveel mogelijk zaad daaruit te laten vallen. De hooiruiters op de voorkant is wat overblijft van de voorbije glorie en bij de ouderen onder ons (dat worden er steeds meer) zal hij nostalgische herinneringen oproepen aan hooioogsten uit de zomers van hun jeugd: de geur en de warmte van het hooi, de perspectieven die het gaf voor ravotten, spelletjes en wat niet al - de huidige jeugd is aangewezen op ander vertier.

Het seizoen begon met een forse vertraging maar heeft die dubbel en dwars ingelopen. De honderden meters aan hagen waren nog net in toom te houden, het onkruid zou de paden inmiddels overwoekerd hebben als daar niet de mannen van VDL/Nedcar waren geweest om te schoffelen, de Boerengaard en de kruidentuin hebben hun vruchten geleverd.

Wat de Boerengaard betreft zijn wij erg blij met de medewerking van Jeltje en Bart Scholte. Zij kwamen op een mooie zondag in mei de Heemtuin binnenwandelen en bleken interesse te hebben om mee te doen. Beiden zijn thuis op het gebied van ecologisch tuinieren en zijn intussen een aantal keren aan de slag geweest.



*Koffiepauze
Heemtuinvrijwilligers
zaterdag
23 augustus 2013.*

*V.l.n.r.:
Matthijs Meijs (9)
Harie van Wordragen,
Thei Helgers,
Els Rongen,
Bert Scholte,
Harie Dieteren,
Hub Mulders, Luciënne
Claessen,
Pierre Wijnen.*

Winterkas

In de Heemtuin groeien 400-500 planten. Met deze verzameling willen we vooral laten zien welke planten in onze omgeving thuishoren. Daarvoor zijn op een beperkt areaal verschillende biotopen ingericht, zodat die planten zich ook thuis (*heim*) kunnen voelen en het dus goed doen. Toch is het te begrijpen dat het niet altijd even gemakkelijk is om een plantensoort van het ene op het ander jaar over te houden. Het komt voor dat wat het in het ene jaar goed heeft gedaan in een volgend jaar verdwenen is. De weersomstandigheden en het verloop van de seizoenen spelen daarbij een belangrijke rol.

In een winterkas kan aan gevoeligere planten in een beschutte omgeving en met een beetje extra zorg meer overlevingskansen worden geboden. Dat is het idee van onze Heemtuinbeheerder, Hub Mulders, die na het gereedkomen van de vogelkijkwand als snel zijn aandacht richtte op de ruimte achter het heemtuinhuis en tussen beukenhaag en helling. Behalve de compostbakken werden daar tot nu toe allerlei spullen opgeslagen. Iedereen weet hoe dat gaat met opslag van spullen, het staat of ligt er jaren, totdat iemand, in dit geval dus Hub, een lumineus idee krijgt.



In de nazomer staat de winterkas al overeind en lijkt het er helemaal op dat hij de komende winter zijn diensten kan bewijzen. Bij het klaren van de klus, met name voor het grondwerk, hebben de mannen van VDL/Nedcar zich weer bijzonder ingezet - met weemoed zullen zij aan deze tijd terugdenken als straks onder hun vaardige handen de eerste mini'tjes van de lopende band rollen.

De winterkas meet 7,80 x 1,80 – heeft dus een oppervlak van 14 m2. Dat maakt hem tevens geschikt voor educatieve doeleinden. Schoolkinderen kunnen er worden geïnstrueerd. De planten staan er, zoals dat heet in de volle grond, weliswaar beschut maar in verbinding met de buitenlucht.

Grote dank aan Jos van Elmpt die een grote partij hout ter beschikking heeft gesteld. Met dit gebaar zal het wellicht lukken om de kosten niet te ver boven € 1000,- te laten stijgen. Momenteel bekijken wij de mogelijkheden om deze kosten te bestrijden – zoals de kosten in het algemeen voor de baat uitgaan, zo liep in dit geval het enthousiasme voor de toen nog te begroten kosten uit. Maar wij hopen er het beste van. Als u ons alvast wilt helpen met een donatie, het bankrekeningnummer van IVN Munstergeleen vindt u op de bestuurspagina.

Kennismaking met de Heemtuin

Op een mooie zondag in mei ging ik met mijn partner, Bert eens op de fiets om de omgeving te verkennen. We woonden toen pas weer in Nederland na een verblijf van ruim 6 jaar in het buitenland.



We zagen een bordje heemtuin en besloten natuurlijk een kijkje te nemen.

Ik ben al van kinds af aan in de weer met kruiden en heb verschillende opleidingen in de kruidengeneeskunde gedaan. Tuinen trekken ons altijd aan en we waren dan ook weer blij verrast toen we de heemtuin bezochten.

Wat een heerlijke plek.

Ik ontdekte de ene geneeskrachtige plant na de andere, keurig met naambordjes erbij. Er begon van alles te kriebelen en kreeg al visioenen van kruidenrondeleidingen en workshops.

Luxe

Voor

Geef



bakkerij bie Christel, Munstergeleen.

het lekkerste brood en banket en vele andere lekkernijen.

uw eventuele bestelling op tijd door!!!!

Christel Feron, Peterstraat 29, tel: 06 13107680

freeride
UW FIETSSPECIALIST



HET ADRES VOOR
DIERENBENODIGDHEDEN
& DIEPVRIESVOEDERS:
*CARNIBEST – NATUDOG
ROPADOG – ENERGIQUE*

*STEENWEG 47, SITTARD
TEL: 046 4007750*

In Frankrijk woonden we op ECOlonie, een woongemeenschap met grote kruidentuin, moestuin, geitenboerderij, kaasmakerij, camping en hotellerie. Ik was daar voornamelijk in de weer met het oogsten en verwerken van alle kruiden, het maken van kruidenproducten en het geven van rondleidingen, cursussen en workshops. In Spanje waar we daarna een jaar hebben gewoond, had ik jammer genoeg niet de beschikking over een kruidentuin maar kon mijn hart ophalen aan het helpen van mensen met allerlei klachten d.m.v aromatherapie en massage.

Nu, weer terug in het groene Nederland kwamen we dus terecht in de Heemtuin. We raakten in gesprek met Ben Bongers. Hij vertelde dat ze nog mensen konden gebruiken om mee te helpen in de tuin. Voor mij zou het de kans zijn om weer heerlijk met kruiden bezig te zijn. Het verbaasde me dat ze nog mensen zochten. Wat is er nu heerlijker dan in zo'n rustgevende omgeving bezig te zijn en samen te werken met de natuur.

We meldden ons meteen aan als vrijwilliger. We hebben nu al een aantal zaterdagen mee mogen helpen in de tuin. Het valt niet altijd mee om tijd te vinden voor het werk in de heemtuin.

We wonen, zoals ik al schreef, nog niet zo lang weer in Nederland en we zijn nog druk om ons leven weer opnieuw in te richten.

Ik heb een parttime baan gevonden en werk erg onregelmatig, daarnaast ben ik bezig met het opbouwen van mijn praktijk voor gezondheidsondersteuning. In mijn praktijk help ik mensen met klachten van uiteenlopende aard op een natuurlijke manier met aromatherapie, massage, kruiden en voedingsadviezen.

Kruiden zijn eenvoudig zelf te kweken en te gebruiken. IVN staat voor Instituut Voor Natuureducatie en duurzaamheid. In de Heemtuin staan tal van inheemse planten die ingezet kunnen worden voor gezondheid en genezing. Dus, waar is een betere plek te vinden om kennis en ervaring op te doen in het kweken en gebruiken van planten die je gezondheid positief kunnen beïnvloeden?

Het idee is dan ook om me volgend jaar meer met de educatieve kant bezig te houden door rondleidingen en workshops te geven.

Wil je ook graag meehelpen in de tuin en zo meer te weten komen over de kweek de het gebruik van planten die hier in de tuin en omgeving groeien maar ben je bang dat je te weinig kennis hebt? Geen zorgen, er is een ervaren team aanwezig dat je met veel plezier begeleidt.

Jeltje Scholte

Vogelkijkwand

Op 24 maart jl. werd in winterse maar feestelijke omstandigheden de gloednieuwe vogelkijkwand in gebruik genomen. Het verslag daarvan was te lezen in het zomernummer van *Het Steenuiltje*. Nu we in de nazomer zijn aangeland bezien we met voldoening hoe de wand met zijn nieuw aangelegde omgeving is opgenomen in het geheel van de Heemtuin. Werd er bij de bouw nog door sommigen verschrikt gereageerd, dat hij door zijn grootte storend zou werken, nu blijkt die schrik ongegrond te zijn geweest: de wand gaat, ook door zijn lage ligging, geheel schuil achter struikgewas. De beukenhaag onttrekt hem aan het zicht vanaf het voorterrein, de wilgentunnel vormt een natuurlijke bekleding voor wie over het pad langs de vijvers loopt. De weelderig begroeide wal langs het gangpad (de in het late winterweer geplante klimop heeft wel het loodje gelegd) en het nieuw aangelegde moerasvijvertje met wat daarin groeit, doen de jaren waarin dit stukje Heemtuin een ietwat treurige aanblik bood, totaal vergeten.



Lucienne voert de vogels, het eerste wat zij doet als zij op zaterdagochtend in de Heemtuin komt om daar te werken. Daarnaast verzorgt zij haar eigen stukje Heemtuin bij het vogelbos waar o.a. het onzelvevrouwebedstro groeit.

Tuinweetjes (1)

Haagbeuk/beukenhaag

Het is aan leken niet altijd even gemakkelijk uit te leggen dat van haagbeuk geen beukenhaag te maken is. Maar haagbeuk, *Carpinus betulus*, en beuk, *Fagus silvatica*, hebben even weinig met elkaar te maken als bijvoorbeeld een wilg en een kastanje. Haagbeuk behoort niet eens tot de beuken-, maar tot de berkenfamilie. De enige overeenkomst is dat beide bomen voor het maken van hagen gebruikt worden.

Haagbeuk verdraagt iets meer schaduw dan beuk, en is ook beter bestand tegen uitgesproken vochtige grond. Een haag van haagbeuk is iets smaller te houden dan een haag van beuk. De hoge maar smalle hagen die zo typerend zijn voor de Franse kasteeltuinen bestaan altijd uit haagbeuk. Zowel haagbeuk als beuk heet dan wel bladverliezend te zijn, maar ze verliezen beide hun blad niet in de herfst, zoals grote vrijstaande beuken en haagbeuken. Als ze als haag worden gebruikt, houden ze hun blad tot diep in de winter vast, waarbij beuk iets hardnekkiger is dan haagbeuk. Een haagbeukenhaag is in februari meestal wel kaal, terwijl een beukenhaag zijn dorre blad blijft vasthouden totdat in het voorjaar het jonge blad ontlukt. Dat laatste kan vervelend zijn, bijvoorbeeld als een beukenhaag in de buurt staat van een moestuin. Het beukenblad laat namelijk precies op het moment los dat de eerste spinazie gesneden kan worden en spinazie met beukenblad is geen delicatessen.



Beuk



Haagbeuk

Bron: tuinscheurkalender 2012

Toos van der Vring

Activiteiten in 4^e kwartaal 2013

IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen

Onderstaande activiteiten worden georganiseerd door IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen. Iedereen is welkom en deelname is gratis, maar wel geheel op eigen risico.

Verzamelpunt voor de wandelingen en excursies **buiten** de gemeente Sittard-Geleen is het parkeerterrein bij **Glanerbrook te Geleen**. Van daar vertrekken we gezamenlijk naar het startpunt en is er gelegenheid tot carpoolen. Heeft u geen eigen vervoer dan is er meestal voldoende gelegenheid om met iemand mee te rijden. Voor activiteiten **binnen** de gemeente bieden we géén carpool-gelegenheid. Daar dient u direct naar het startpunt te gaan.

Heeft u **geen eigen vervoer** en is het voor u moeilijk of onmogelijk om op eigen gelegenheid het verzamel- of startpunt van de wandeling of de plaats van een lezing te bereiken, neem dan contact op met het bestuur (046-452 0959), dan zoeken we een oplossing.

Donderdag 19 september.

Jubileumlezing “Stadspark Sittard”

Stadsparken, vroeger, nu en in de toekomst.



Lezing door door Edwin Santhagens.

20.00 uur: 't Guliks Hoes, Ophoven 1, 6133 XP Sittard

Er zal wel geen inwoner van Sittard-Geleen zijn die het Stadspark van Sittard niet kent en er geen herinneringen aan heeft. Het park is nu zo'n 90 jaar oud, krijgt ouderdomskwalen en is toe aan een opknappbeurt. En die revitalisering gaat er komen, er is een plan opgesteld en de gemeente heeft goedkeuring voor de start gegeven. We zijn verheugd dat wij met medewerking van de gemeente de opsteller van de renovatieplannen, Edwin Santhagens, bereid hebben gevonden om een presentatie te verzorgen.

Edwin Santhagens (54) is landschapsarchitect. Hij richtte in 1990 zijn eigen bureau voor landschapsarchitectuur op: Buro Sant en Co. Santhagens is gespecialiseerd in de inrichting van stedelijke openbare ruimte waaronder ook parken vallen. Hij heeft diverse grote parken op zijn naam staan (zoals park

Frankendael en park Schinkeleilanden (winnaar Groene Stad Award 2011) in Amsterdam, het Dakpark Vierhavenstrip in Rotterdam en Park de Hoge Weide in Leidsche Rijn Utrecht) als ook kleinere parken zoals het Van der Vennepark in Den Haag en het Frederik Hendrikplantsoen in Amsterdam. Op dit moment werkt hij samen met zijn bureau aan de verdubbeling van het Oosterpark in Amsterdam.

Natuur in de stad is een belangrijk onderwerp voor Santhagens. Hij heeft met veel passie en plezier gewerkt aan de plannen voor het Stadspark in Sittard en zal in zijn presentatie nader ingaan op de plannen voor het park maar ook zal hij het e.e.a. vertellen over het nut en de noodzaak van parken in een stad. Dit doet hij o.a. door een korte historische verhandeling over het ontstaan van parken in Nederland te vervlechten met zijn verhaal over de hedendaagse behoefte aan en het belang van groen en natuur in de stad.

Al met al een heel interessante en leuke lezing waarvoor we iedereen, leden én belangstellenden graag uitnodigen.

Woensdag 2 oktober.

Inloop-middag 14.00-16.00 uur

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Zondag 6 oktober.

Bomenexcursie kasteelpark Leut (B) (± 5 km)



09.30 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

10.00 uur: Start Leut, parkeerplaats van Kasteel Vilain XIII.

Begeleiding: Marcel Bex en Gerrit Haak/Gerard Ulijn.

Info: 046-8503969/046-4518530

Even over de Maas (bij Berg) ligt in de uiterwaarden tussen de dorpjes Meeswijk en Leut een fraai kasteel met een bewogen geschiedenis. Vanaf de Middeleeuwen was hier een waterburcht, bewoond door de 'heren van Leut', die een belangrijke rol speelden in de geschiedenis van de streek, Limburg en tot op nationaal niveau. Kenmerkend voor Maaslanders waren de kasteelheren eigenzinnig en vooruitstrevend. De bekendste is Burggraaf Charles Vilain XIII (1803-1878).

Kasteel Vilain XIII is naar deze liberaal katholiek genoemd; hij ijverde voor

vrijheid van pers, godsdienst, onderwijs en vereniging en was o.a. ambassadeur bij de Heilige Stoel, Minister van Buitenlandse Zaken en later Minister van Staat na de onafhankelijkheid van België. Hij liet een park in Engelse landschapsstijl aanleggen, met een lange 'berceau' van gevlochten haagbeuk, moestuinen en fruit-gaarden. Die leidt naar de rode beuken, die de burggraaf bij de geboorte van elk van zijn 7 dochters liet planten.

Het park bevat een monumentale rijkdom aan merkwaardige boomsoorten en is redelijk in tact. Vermoedelijk nam Vilain XIII veel van de soorten mee van zijn buitenlandse reizen. Zeldzaam zijn bijv. de zomerlinde met het druivenblad, moseik en bastaardeik. Hij had een voorliefde voor de eik en hier was de omvangrijkste eiken-collectie van België! Helaas hebben enkele bomen het loodje gelegd door storm, maar u kunt nog de imposante mammoetboom en libanonceder bewonderen.

Maar u ziet ook de ijskelder, en een unicum: een hoenderhok in de vorm van een Zwitsers chalet.

Onze Belgische natuurgids Marcel Bex is ranger bij Nationaal park Hoge Kempen en weet smeug te vertellen over de geschiedenis van het kasteel en over de natuur in het Maasdal. De bomen staan tijdens deze excursie centraal en we zullen daar dus ook regelmatig bij stilstaan. We volgen meest landwegen, maar zullen ook wel een boom in de wei opzoeken, dus gepast schoeisel. Na afloop vormt het kasteel een romantische entourage voor een kop koffie met (of Belgisch bier?).

Donderdag 24 oktober.

Heiligen en heksen in de plantenwereld.



Lezing door Ria van Mourik.

20.00 uur: IVN-home, Trefcentrum, Molenstraat 42 Geleen.

Sint Janskruid, Jacobs ladder, Salomonszegel, Onze-lieve-vrouwe-bedstro ,etc. Er zijn nogal wat planten naar een heilige of bijbelfiguur vernoemd. Hoe komen ze aan die naam? Daar zijn veel legenden en mooie verhalen aan verbonden. Ook het gebruik van de plant speelt een rol. Zo zijn er ook heel wat "duivel"splanten, ze maakten deel uit van allerlei brouwsels of hadden akelige eigenschappen.

We gaan op zoek naar die verhalen en naar oude gebruiken. Maar ook de eigenschappen van de betreffende plant komen aan de orde in deze lezing met powerpoint-beelden.

Zaterdag 26 oktober.

Nacht van de nacht – een beleving. (± 5 km)



19.10 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

19.30 uur: Windraak, parkeerplaats IJsboerderij Coumans.

Begeleiding en info: Toos van der Vring, 06-1717 8209 en Gerrit Haak.

Belevingswandeling in het donker door het bos in de Hondskerk waar we op de plateau's kijken naar lichtvervuiling, luisteren naar allerlei bosgeluiden en genieten van stilte. In de Heemtuin worden we verrast door klankschaaltherapeute Rose Debats en kunnen we ons warmen met 'n drankje rond het vuur. Om 21.30u hopen we terug te zijn op de parkeerplaats. Denk wel aan wandelschoenen en warme kleding

Woensdag 6 november.

Inloop-middag 14.00-16.00 uur

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Lex Vlieks zal een diapresentatie over insecten verzorgen.

Zondag 17 november.

Vogelexcursie Eijsder Beemden. (± 5 km)



09.00 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

09.40 uur: Oost-Maarland, parkeerplaats Eijsder Beemden.

Begeleiding en info: Jo Douven, 046-442 2110

Direct langs de Maas ten noorden van Eijsden ligt het 63 ha grote rivieroeverreservaat Eijsder Beemden. Het bestaat uit graslanden, plassen, wilgenbossen en een heringericht groot grindgat. De gehele oppervlakte wordt het jaar rond extensief begraasd door een kudde koniks en galloways. Het is een eldorado voor watervogels, maar ook veel andere vogels zijn er te zien en te horen. We laten ons verrassen.

Nadere informatie over dit natuurgebied kunt u ook lezen op <http://www.limburgs-landschap.nl/gebieden/eijsder-beemden>

Donderdag 21 november.
Honingbijen door het jaar heen.



Lezing door Miel van der Vring.
20.00 uur: IVN-home, Trefcentrum, Molenstraat 42 Geleen.

Een praatje bij een plaatje: interactieve lezing over het wel en wee van een bijenvolk. We gaan de bijen een seizoen lang volgen, en hebben het tevens over hun producten en over hun en onze gezondheid. U vraagt en een imker met bijna veertig jaar ervaring probeert uw probleem op te lossen.

Woensdag 4 december.

Inloop-middag, 14.00-16.00 uur,
Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard
Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Welke boom is dit? Hoe herken ik een boom aan zijn blad en zijn vorm? Samen gaan we oefenen aan de hand van voorbeelden.

Zondag 15 december.

Surprisewandeling Thull en Vaesrade (± 10 km).



10.00 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.
10.20 uur: Start Schinnen, Oude Markt.
Begeleiding en info: Gerrit Haak (046-8503969) en Anita van der Loo (046-4754266).

Bij bierliefhebbers is Thull bekend van de Limburgse pils en bij gastronomen van onze sympathieke Oostenrijker Otmar met z'n wijn en biologisch restaurant. Beide etablissementen zullen we deze wandeling niet bezoeken, want de bedoeling is nu juist calorieën te verbranden voor het goede doel: ons lijf, helaas?! Deze wandeling bezoeken we een ander kerkdorp van de gemeente Nuth, namelijk Vaesrade (Vaosje), via (voormalig) mijnspoor, holle wegen en mooie vergezichten. Daarbij komen we door het Geleenbeekdal, op de "Droepnaze"-route, langs een 'romeinse villa' en langs natuur die moet wijken voor aanleg van de 'Buitenring'.

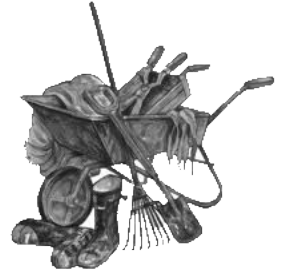
De route is ca. 10 km lang; deels vlak, maar ook met klimmen en dalen. Als het de weergoden ons minder goed gezind zijn, is het gebruik van stokken raadzaam. Optioneel kunt u vanaf Thull de Krekelberg beklimmen en dan over het Maria-park via trappen terug; dat is wat steiler en het kan wat modderiger zijn. Maar voor wie de afstand iets te veel is, die kan het laatste stuk overslaan

en rechtstreeks naar de Oude Markt lopen (onder begeleiding).

Wat de surprises zijn? Laat u verrassen; u komt bijzondere zaken tegen, die u waarschijnlijk nog niet kende, zoals een Romeinse villa en vreemde dieren. En na afloop mogelijkheid van koffie en vlaai in Gasterie Noeber Beemden, fraai gelegen aan de vijver.

Tuinweetjes (2).

Wie de putjes voor de bloembollen met een te puntig voorwerp maakt, riskeert dat de onderkant van het bolletje - waar de wortels uit groeien - niet in contact komt met de bodem. Het best is een echte bollenplanter of een plantenschopje te gebruiken. Plant bolletjes nooit dieper dan vier keer zijn dikte.



Deze en volgende maand kunt u knoflooktenen planten. Ze doorstaan probleemloos de winter en leveren grotere bollen die ook langer te bewaren zijn dan knoflook die in het voorjaar geplant wordt. Oogsten kan dan vanaf juli.

Volgens de volkskalender moeten op de naamdag van Sankt Gallen (16 oktober) de rozelaars en andere bloeiende struiken worden verplant. Ook de laatste appels moeten geplukt worden en de laatste aardappelen geoogst.

Vorstbestendige potten kunt u, zodra de zomerbloeiërs zijn verwijderd, beplanten met winterbloeiende of wintergroene planten. Goede soorten zijn klimop, heide (alle variëteiten van *Erica carnea*), buxus, *Gaultheria procumbens*, *Euonymus*, *Viburnum tinus*, *Choisya*, *Skimmia*, *Sarcococca*...Zet er eventueel kleine bolgewassen of viooltjes onder voor wat kleur.

Bladverliezende struiken en bomen worden indien nodig de komende weken gesnoeid. Ook klein fruit en eventueel appels en peren kunnen nu worden gesnoeid. Snoei alleen tijdens vorstvrije dagen. Voor steenvruchten en bomen en struiken die in het voorjaar bloeien, is het nu te laat als u wilt dat ze het volgens jaar bloeien.

Bron: tuinscheurkalender 2012

Kwartaal-agenda

Activiteiten van de afdelingen Land van Swentibold/Born
Munstergeleen en
Sittard-Geleen.



Attentie:

Zorg bij de wandelingen voor degelijk, waterdicht schoeisel.
Spaar het milieu, probeer zoveel mogelijk te carpoolen.
Regel de vergoeding voor het carpoolen onderling.

én: deelname aan de activiteiten is altijd op eigen risico.

Do 19 sept.	Jubileumlezing "Stadsparken, vroeger, nu en in de toekomst"	Blz. 8
Zo 22 sept.	Jubileumviering IVN Sittard-Geleen	SG
Wo 2 okt.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 9
Do 3 okt.	Lezing "Paddenstoelen in het Limbrichterbos" door Henk Henczyk 20.00 uur, de Gaard, Born	LvS/B
Za 5 okt	Paddenstoelenwandeling door het Limbrichterbos 10.00 uur, Steenakkerweg 10, Born	LvS/B
Zo 6 okt.	Bomenexcursie kasteelpark Leut.	Blz. 9
Do 24 okt	Heiligen en heksen in de plantenwereld	Blz. 10
Za 26 okt.	Nacht van de nacht – een beleving.	Blz. 11
Za 26 okt.	Nacht van de nacht in het kasteelpark Born 18.00 uur, Kasteelpark	LvS/B
Za 2 nov.	Landelijke natuurwerkdag 10-14 uur.	LvS/B
Zo 3 nov.	Dagwandeling door land van Hervé	LvS/B
Wo 6 nov.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 11

Zo 17 nov.	Wandeling "Vogels op de Kollenberg" 9.00, de Gaard, Born	LvS/B
Zo 17 nov.	Vogelexcursie Eijsder Beemden	Blz. 11
Do 21 nov.	Honingbijen door het jaar heen.	Blz. 12
Wo 4 dec.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 12
Zo 15 dec.	Surprisewandeling Thull en Vaesrade	Blz. 12

Bibliotheekbijen

Nee, het gaat niet over nijvere bibliothecaresses die boekdorstige bezoekers van gewild leesvoer voorzien, maar over echte bijen die deze zomer voor het eerst op het dak van Biblionova Sittard (Pres. Kennedysingel / Broeksittarderweg) hebben gestaan en vandaar af en aan hebben gevlogen naar de lindebomen, ongeveer 225 in totaal, op en rond het kerkhof. Het bibliotheekpersoneel stond aanvankelijk wat huiverig tegenover de onderneming - van bijen is bekend dat zij kunnen steken nietwaar? Maar toen Jo Douven zei dat hij de vriendelijkste bijen heeft die er zijn werd hij meteen geloofd. Voor bezoekers van de bibliotheek werd een hoek ingericht met informatie over het project, compleet met honingslintermachine. Eind juli heeft Jo Douven zijn bijenvolken, verdeeld over 7 bakken, weer opgehaald. Inmiddels heeft hij ook de honing geslinterd. Opbrengst: zeer goed.

En die zal smaken naar meer: volgend jaar staat het dak van Biblionova daarom weer vol of nog voller met bijenvolken.

Ben Bongers



Jo Douven met zijn bijen op het dak van de bibliotheek in Sittard.



Groente en fruit

Elly Hermans

Dorpstraat 62, Broeksittard

*Geen tijd om naar de markt te komen?
Kom dan bij ons thuis voor uw verse groente en fruit,
iedere vrijdag tussen 9.00 en 15.00 uur.*



Scharrelslagerij P. Keulers



DE FAMILIE VERBORGEN
HET LUYCKEN

Scharrelvlees eerlijk en heerlijk

al meer dan 100 jaar!



Houbensindstraat 1 | 6151 CP Munstergeleen | 046 451 30 54

Trektellen.



Het tellen van vogels die tijdens de trektijd, ruwweg van augustus tot en met november, overvliegen naar hun wintergebieden is een van de onderdelen van onze vogelwerkgroep. Het tellen vindt plaats op een vaste plek en wel op het hoogste punt van de Kollenberg op het eind van de holle weg. Ger de Hoog is daar verleden jaar mee begonnen. Het is een moeilijk onderdeel van het naar “vogels kijken”. De meeste trektellers lopen eerst stage bij een reeds bestaande trektelgroep. Voor ons zijn dat de trektellers uit Echt die in de buurt van Odiliënberg een post hebben. Je zult op de eerste plaats de verschillende trekgeluiden en roepjes moeten leren onderscheiden. Een goed gehoor is dan onontbeerlijk, want vaak hoor je de vogels wel maar zijn ze onzichtbaar. Ook zul je de verschillende vliegbeelden die bij de vogelsoorten horen moeten leren onderscheiden. Ger beheerst dat goed en de rest van de groep kan hem alleen maar steunen met het tellen van de gemakkelijke soorten zoals spreeuwen en houtduiven. Of met het overnemen van schrijfwerk. Doel van het trektellen is om veranderingen te kunnen constateren die in de loop van een lange tijd in de vogeltrek optreden.

Je ziet al snel dat veel soorten voor het grootste deel in een paar dagen overvliegen, enkele soorten vliegen meer verspreid over een langere periode. Bij sommige soorten weet je al van te voren dat ze in een korte periode samen vertrekken, omdat ze zich eerst verzamelen zoals de boerenzwaluwen en de brandganzen. Andere soorten zijn opeens verdwenen zoals de gierzwaluwen. Hieronder volgen wat aantallen van trekvogels zoals ze in de maand oktober 2012 geteld zijn. De grote aantallen van enkele soorten blijven verbazen.

Houtduif	24.485	
Veldleeuwerik	4.663	
Vink	17.488	vooral trek van 1 t/m 18 okt. met grootste aantallen op 17 en 18 okt.
Kievit	1.379	

In de hele maand werden er 65600 vogels geteld. Bijzondere soorten waren kraanvogel, barmsijs, beflijster, goudplevier, duinpieper, visarend en rode wouw. Op www.trektellen.nl kun je de resultaten van alle posten in Nederland vinden. Tenslotte: trektellen levert veel gegevens op, maar is ook nog eens bijzonder leuk om te doen!

Frits Beaumont, Werkgroep Vogels.

Insectenexcursie zondag 23 juni 2013 Schinveld.

Met vijf personen vertrokken we welgemoed naar het relatief nieuwe gebied aan de Roode Beek, c.q. de Rodebach. Het weer was niet optimaal voor een insectenexcursie, maar de temperatuur was aardig en het was droog.

Even was er verwarring over het vertrekpunt. Aan de Nederlandse kant is ook een parkeerplaats. Daar kwamen we uiteindelijk bij elkaar. Al bij het uitstappen zagen we een interessante nachtvlinder, namelijk een wortelboorder. Later kwamen we, naast verschillende heel kleine soorten, nog donsvlinders en sprietmoten tegen. Ook verschillende soorten onzelveveersbeestjes in verschillende stadia (larve, pop en imago) lieten zich uitgebreid bekijken. Waar we eigenlijk naar op zoek waren kregen we maar beperkt te zien. Van de echte libellen was alleen de gewone oeverlibel en van de juffers waren de blauwe breedscheenjuffer en de weidebeekjuffer rond de poelen en de beek te zien.

Maar er waren genoeg andere beestjes te zien. Hier volgt in willekeurige volgorde een opsomming: bijen en hommels; blad- en sluipwespen; wantsen en cicaden; echte vliegen, schijnwespen en langpootmuggen; wielwebspinnen en hooiwagens; kevers (haantjes en snuitkevers); en verschillende larven en rupsen.

Op ons pad vonden we ook een bloedzuiger van ongeveer 10 cm lang. Deze was waarschijnlijk door een reiger of eend aan de kant gebracht. We hebben hem (of haar) maar geholpen om in het water terug te komen.

Na een kleine drie uur rondgezworven te hebben ging iedereen tevreden huiswaarts.



Lex Vliëks

Eremietenwandeling op zondag 21 juli 2013

Op een zonnige zondag naar Valkenburg/Schin op Geul met gids van de dag, Léon Willems. Zon en nog eens zon voor Agnes, Annie, Jet, Annemie, Carla en 2 gastwandelaars uit Lanaken.

Water mee en pet op. En dan op weg naar de Kluis en de kluizenaarswoning, de paden op en neer en de bermen mooi zomers in bloei. Vlinders genoeg gezien. Tussen de beuken staat het religieuze monument, de oude kluizenaars woning waar Zouaven, bokkenrijders en kluizenaar Johannes Weerts woonden. Het huis was geopend zodat we ook de stoel konden bezichtigen waarin kluizenaars moesten zitten én slapen .

Even verder staat nog een mooie Kruisweg boven op de Schaelsberg met mooie vergezichten. Langs de drie beeldjes met een wonderlijke oorsprong en verhaal of legende keerden we terug naar beneden langs Kasteel Schaloen en het meanderen van de Geul met inhammetjes als "strandjes". De reuze Berenklauw stond prachtig te pronken , hoewel hij er niet hoorde in het bos !



Gids Léon



Fotograaf Annemie

Een mooie warme wandeling, die een ijs verdiende voor ieder die mee is geweest.

Voldaan van een zonnige wandeling met Leon

Annemie de Kok



Wandeling door de Schwienswei op 18 augustus

Met een grote groep (41 personen) vertrokken we vanaf de parkeerplaats bij de Nieuwe Hateboer in Sittard. Onder leiding van Toos van der Vring en Ries van Doorn wandelden we de Schwienswei in.



Al heel snel werd er gestopt voor een uitgebreide uitleg door Ries over het gebied en wat er in de loop van de geschiedenis zoal gebeurd was. Veel van de oorspronkelijke staat is verdwenen om plaats te maken voor sportcomplexen en stortplaatsen voor overtollige grond uit het centrum.

Een belangrijk gegeven in het landschap was de Hateboer, een groot stuk land van ongeveer 600 bij 100 meter met daaromheen twee grachten. Men kon maar op één plaats deze afgeschermdde omgeving in. Dus een ideaal toevluchtsoord voor mens en dier in onzekere tijden. Helaas is het grootste deel verdwenen en wat nog zichtbaar is deels verwaarloosd. In het gebied liepen in de Romeinse tijd verschillende wegen. Een deel hiervan is ooit opgegraven of was zichtbaar in het terrein. In en rond Sittard zijn meerdere vondsten van Romeinse voorwerpen en restanten van wegen gedaan. Ook hierover kregen we van Ries uitgebreide en duidelijke uitleg.

Al wandelend kwamen we meerder interessante planten tegen. Toos gaf uitleg over de planten zelf en over de manier waarop de planten gebruikt werden. Voor veel mensen is deze kennis verloren gegaan omdat geneeskrachtige en andere nuttige stoffen, zoals kleurstoffen, tegenwoordig chemisch bereid worden. Onder andere Grote Klis, Heilkruid, de naam spreekt voor



zich, Koninginnenkruid, Weegbree en nog enkele andere soorten werden in het voorbijgaan besproken.

Het was een mooie afwisseling tussen natuur en geschiedenis en leerzaam voor hen die deelnamen aan de wandeling.

Terug op de parkeerplaats werd de wandeling officieel afgesloten en werden Ries en Toos hartelijk bedankt voor de interessante en fijne wandeling door de Schwienswei.

Na afloop werd er nog nagepraat in de kantine van het zwembad onder het genot van een drankje.



Lex Vlieks

Werkfit blijven

Sinds februari van dit jaar beschikt IVN Munstergeleen over extra vrijwilligers. Naast het werk dat zij verzetten spelen zij ook nog gastheer voor bezoekers die op maandag of dinsdag toevallig het Pieterpad volgen en de gelegenheid te baat nemen om de tuin binnen te wandelen. Hier genieten Jo, Wim en Bambang na gedane arbeid van hun welverdiende rust tussen de bloemen en de bomen, de vogels en de bijen – soms komt een nieuwsgierige hoornaar poolshoogte nemen - en bespreken zij hun bijzondere uitverkiezing om in zo'n omgeving *werkfit* te mogen blijven, met al die bezoekers en zo'n plezierige baas in de persoon van Hub Mulders die zij straks wel graag zouden willen meenemen naar de fabriek waar ze in de loop van 2014 al die mini'tjes in elkaar gaan zetten.

Wat doet dit trio zoal? Na het schilderen, in de winter en het vroege voorjaar, van de poort en het verrichten van hand- en spandiensten bij de bouw van de vogelkijkwand en het aanpassen van de onmiddellijke omgeving daarvan (het uitgraven van een extra moerasvijvertje) zijn ze druk geweest met het wieden van de bijna 500 meter aan paden en het opschonen van biotopen. Ook buiten de Heemtuin werd gewerkt: Op verschillende plaatsen in het omringende bos zijn bestaande trappen hersteld of nieuwe aangelegd voor de wandelaars.

Op de dag (begin september) dat deze foto gemaakt is was Jo bezig met het

oliën van de boeiboorden en de raamkozijnen van het heemtuinhuis, een klus die in de volgende week zal worden voortgezet, en was Bambang compostbak nr. 3 aan het leegrijden naar de giftige plantenhoek die op dit moment geheel opnieuw wordt ingericht. Daar werd de compost onder de grond gespit door Wim.

Bambang weet dan al dat hij ook deze avond weer om half tien naar bed zal gaan – het werken in de Heemtuin is toch wel ongewend maar hij heeft er veel van geleerd, Wim is het spitten wel gewend, want hij heeft ook thuis een tuin en Jo blijkt niet alleen vaardig met zijn kwast maar ook met de bezem; daarmee houdt hij de verblijfsruimte netjes.

Alle drie zijn ze het erover eens dat ze ook nog wel een derde dag in de week in de Heemtuin zouden willen werken, als ze niet elke week zo'n verdomde sollicitatiebrief hoefden te schrijven van het UWV. Geen van de drie is tot nu toe uitgenodigd voor een gesprek (gelukkig kunnen ze straks weer terecht in Born). Inderdaad, dan kun je beter in de Heemtuin werken. IVN Munstergeleen is deze extra vrijwilligers zeer erkentelijk en ziet hen graag op de barbecue voor vrijwilligers op 12 oktober.



Kroedwösjwandelning

Op een zonnige woensdagmiddag, 14 augustus, wandelden we met dertig mensen door de Hondskerk naar de heemtuin. Onderweg werd door onze gids Harrij Gijsen het een en ander verteld over de kroedwösj en het gebruik ervan. In de heemtuin stonden in vele emmers de kruiden, granen en notentakken gereed die Harrij tevoren reeds had verzameld. Onder het genot van een door Els verzorgde kop koffie kregen we de kans om allemaal minstens één royale kroedwösj samen te stellen. Dit boeket van zeven planten beschermt ons volgens het volksgeloof tegen allerlei onheil.



Een kroedwösj bestaat uit twee onheilwerende en twee geneeskrachtige kruiden en een tak van de walnoot. Samen moeten ze ons huis beschermen tegen een bliksemnslag en bovendien de vruchtbaarheid bevorderen. In sommige kerken kan de kroedwösj op 15 augustus, het feest van Maria Tenhemelopneming worden gezegend.

Toos van der Vring



Regiowandeling 1 september

De Cultuur en Natuur tussen Schinnen en Spaubeek waren het onderwerp van de vierde regiowandeling op 1 september. Huub Janssen van IVN Schinnen leidde 35 deelnemers door de heerlijkheid (met als zetel Huis Terborg) die vroeger tot het Land van Valkenburg heeft behoord; langs plaatsen aan de Geleenbeek waar ooit molens hebben gedraaid; langs versterkte boerderijen en herenhuizen. Veel indruk maakte Huis Ten Dijcken dat er op deze mooie nazomerdag in het buitengebied van Spaubeek prachtig bij lag. Verschillende holle wegen en het gevarieerde landschap (het kan niet anders of de naam *Schinnen* is verwant met *schijnen* en *schitterend*) droegen bij aan het wandelgenot. Dat deed ook de vlaai die voor ons klaar stond in het home van IVN Spaubeek, Moorheide.



De St. Annakapel werd in 1865 gebouwd op de plaats van de oude parochiekerk van Spaubeek. In 1988 werd de kapel gerestaureerd. Dit wordt vastgelegd door het chronogram links van de ingang:

VenUsto DeC
reCUperato
generositate
paroeCIanofUM
pULChlor eXsto

Nu ik mijn bekoorlijke schoonheid
terug heb gekregen
sta ik er door de vrijgevigheid
van de parochianen
nog mooier bij

Zondagsdienst in de heemtuin.

Als ik op een zonnige dag in de heemtuin dienst heb bewonder ik eerst zelf de tuin met alle bloeiende bloemen waar veel insecten op zitten.

Ik zie dan behalve de bijen ook hommelse soorten en verschillende vliegen vooral op de schermbloemigen, maar als er dan een insectenkenner de heemtuin binnenloopt die vooral “de vreemdelingen ”op de planten fotografeert, en ze ook nog kan benoemen dan vind ik dat knap. Want dan worden de groene kevertjes opeens bladhaantjes en de cicaden blijken dan groene rietcicaden (*cicadella viridis*) te zijn. De grote kevers worden geringelde smalboktorren (*Leptura maculata*), en de zweefvliegen zijn dan o.a. de snorzweefvlieg, de hommelseus, de citroenpendelvlieg en de weidevlekoog.

Voor mij allemaal onbekend, ik ben er stil van...

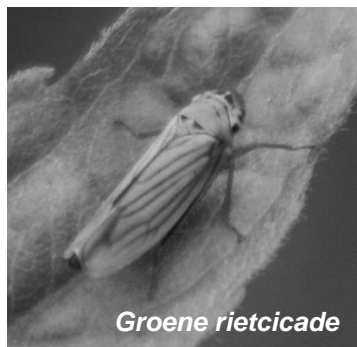
Diezelfde zondag kwam er ook een vlinderfotograaf de heemtuin verkennen op zoek naar bijzondere vlinders. Hij had een week eerder de “spaanse vlag” vlinder hier gesignaleerd.

Een paar kinderen komen vertellen dat een libellelarve is uitgekomen in het aquarium en we gaan deze keizerlibelle samen de vrijheid geven.

Mijn dag kon niet meer stuk...

Toos van der Vring

Foto's:
Léon Willems



Groene rietcicade



Gerimpelde smalboktor



Hommelreus



Citroenpendelvlieg

Salie (*salvia officinalis*)

Uit de serie: “Planten uit het *Capitulare de Villis* van Karel de Grote”.

Salie is een lipbloemige halfheester die tot 70 cm hoog kan worden en bij ons soms vorstgevoelig is. Het is een oude cultuurplant en een geliefd keukenkruid.

Naam	De naam is afgeleid van het Latijnse “ <i>salvare</i> ” dat helen betekent.
Plant	De stengel is van boven viltig behaard en van onderen wat houtiger. De bladeren zijn fijn gekarteld, de onderzijde is fijn gerimpeld zilverachtig grijsgroen Bij kneuzing ontstaat een sterk aromatische geur.
Bloemen	De bloemen zijn helblauw tot violetblauw, 4-8 bijeen in schijnkransen. De kelk is buisvormig, 5-tandig, de kroon 2-lippig.
Bloeitijd	juni-juli
Standplaats	Droge hellingen en zonnige plaatsen. Verspreiding middellandse zeegebied.
Inhoudsstoffen	etherische oliën, looistoffen, bitterstoffen, flavonoïden
Oogsten	De blaadjes plukken vóór de bloei, langzaam drogen

Toepassingen:

Salie kent vele toepassingen:

- In de homeopathie
 - o in de vorm van salvia-tinctuur als zweet-remmend middel en bij tand- en kiespijn. Bij ontsteking van mond- en keelholte (gorgel-drink)
- In de Keuken:
 - o als kruid bij soepen en stoofschotels, als vulling van vet vlees (varkensvlees of eend)
- Medicinaal;
 - o Extract van salie(olie) helpt bij reumatische pijnen en is ook bloedzuiverend. Indianen gebruikten het vanwege de geur bij allerlei rituelen. Ze geeft moedeloze mensen weer hoop en energie.



- De Romeinen gebruikten het als haarverfmiddel en ter verdrijving van vermoeidheid bij het wandelen.
- In de Middeleeuwen was salie een veelvuldig toegepaste medicinale plant, onder andere ter opwekking van de geslachtsdrift en bij ziektes als koorts.
- Saliethee helpt bij verkoudheid en werkt als slaapmutsje.



Andere toepassingen;

Salie werkt ook als zuiverend kruid, voor een vette huid en een huid met grove poriën. Wordt gebruikt in tandpoeders maar ook als oppepper voor het haar.

Het kan tevens gebruikt worden als lotion om de huid te reinigen (eczeem, puistjes)

Dit kruid staat in de boerengaard van de heemtuin van IVN Munstergeleen in het kruidenwiel. (Biotoop no 25).



Saliemelk helpt ook goed tegen verkoudheid met keelpijn.

Kook daarvoor 1liter melk met enkele blaadjes salie, laat de melk iets afkoelen en haal de blaadjes eruit. Doe er 1 lepel honing doorheen en het drankje is klaar!

Toos van der Vring.

*Het leven heeft voor ieder wat
daarom doet het verdriet dat
ik juist vandaag
last had van mijn maag
en als eendagsvlieg mijn dag niet had.*

S.T. Ekeltje

Herfstblaadjes bakken

Als de bladeren gaan vallen in de herfst is het een mooi moment om koekjes te gaan bakken. Je kunt verschillende bladeren verzamelen en deze gebruiken om een afdruk in het deeg te maken. Natuurlijk moeten de bladeren dan goed afgespoeld worden met koud water. Je kunt ook met een mesje een bladpatroon in het deeg kerven.



Nodig:

- 300 g. bloem
- zout
- 1 theelepel bakpoeder
- 125 g. suiker
- 2 pakjes vanillesuiker
- 125 g. koude margarine
- 1 groot ei



Doen:

- De bloem met zout, bakpoeder, suiker en vanillesuiker door elkaar mengen.
- Hierin de margarine met twee messen klein snijden.
- Een kuiltje maken en hierin het ei breken en door het deeg roeren.
- Verder met de hand kneden tot een gelijkmatig deeg ontstaat. Maak er een bal van.
- Op een schoon aanrecht het balletje plat drukken.
- Neem er steeds een stuk, in de vorm van een blaadje, van af en kerf er een bladpatroon in. Of leg er een blad op en druk dit aan, zodat de nerven in het deeg komen te staan.
- De deegblaadjes op een bakplaat met bakpapier leggen .
- Ongeveer 15 minuten op 180 °C. bakken (of 10 min. op 200 °C., dan wordt de bovenkant iets krokanter).



Hermie Stoelwinder.

I.

Bestuur IVN Munstergeleen.

Pierre Wijnen, voorzitter Prevotlaan 17 6132 BM Sittard 046 4518149 E: pierrewijnen2@gmail.com	Hub Mulders, vice-voorzitter Meishagerstraat 10 6151 BZ Munstergeleen 046 4514399 E: h.mulders7@kpnplanet.nl
Ben Bongers, secretaris Parallelweg 2A 6136 AN Sittard 046 4522685 E: b.j.j.m.bongers@home.nl	Harrij Gijsen, 2 ^{de} secretaris Meishagerstraat 1 6151 BZ Munstergeleen 046 4514594
Fred (G.C.) Penners, penningmeester Groenstraat 16 6151 CS Munstergeleen 046 4526089 E: F.Penners@versatel.nl	> <i>IVN Munstergeleen</i> rek.nr: 135007968
Bestuursleden & schoolwerkgroep	
Els Rongen Koperslagerstraat 1 6151 DK Munstergeleen 046 4514318 E: rongen4@kpnplanet.nl	Toos v.d. Vring Rietveldstraat 9 6132 SB Sittard 046 4511905 E: toosdekruij@planet.nl
Coördinatoren Heemtuin:	Hub Mulders & Harrij Gijsen

:

Oproep !

IVN Munstergeleen heeft dringend behoefte aan een vaste medewerker voor het verzorgen van de website. Wie wil kan zich melden bij de redactie.

EEN KLEINE GREEP UIT ONZE ENORME COLLECTIE



Naast de enorme collectie van ca. 200 modellen berg-/wandelschoenen, vindt u bij ons natuurlijk ook alles op het gebied van wind- en waterdichte ademende kleding, trekkingkleding, lichtgewicht kamperen, rugzakken en slaapzakken.

MULDERS
BERG- EN WANDELSPORT

Molenstraat 10 | 6141 BH Limbricht | Tel. 046 4583934 | www.mulders-bergsport.nl